

“

7429 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10. maddesi ile 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'a geçici madde 5 eklenmiştir. Söz konusu düzenleme, Anayasa'nın çeşitli maddelerine aykırıdır. Söz konusu Anayasa'ya aykırılıkların daha iyi ortaya koyulabilmesi açısından, Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu'nun (OHALİK) kuruluş ve faaliyetiyle ilgili bilgi verilmesi yerinde olacaktır.

15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrası 20 Temmuz 2016 tarihinde üç ay için ilan edilen olağanüstü hal (OHAL), 19 Temmuz 2018 tarihinde sonlandı. Bu dönemde 37 OHAL kanun hükmünde kararnamesi (KHK) yürürlüğe kondu. Anayasal olarak esasen “olağanüstü hali gerektiren durumlar” ile sınırlı olması gereken OHAL KHK'leri, olağan hukuk düzenine ilişkin köklü değişiklikler için araç olarak kullanıldı. Sonuçları, OHAL'in sona ermesinden sonra da geçerli olacak şekilde çıkarılan OHAL KHK'leri ile; 125.678'i kamu görevinden çıkarma, 3213'ü rütbe alma, 270'i yurt dışı öğrencilikle ilişik kesme ve 2761'i kurum ve kuruluş kapatma olmak üzere, toplam 131.922 tedbir işlemleri gerçekleştirildi. Adları KHK ek çizelgelerinde yer alan kişilerin pasaportlarına el konuldu, çalışma haklarını kullanmaları engellendi. Mağdurların mahkemeye erişim ve savunma hakları ellerinden alınarak, hak ihlalleri sürekli kılındı. OHAL hukuk rejiminin belirleyici ögesi olan alınan tedbirin OHAL süresiyle sınırlı olması gereği yerle yeksan edildi.

Doğrudan doğruya OHAL KHK'leriyle tesis edilen işlemler hakkındaki başvuruları karara bağlamak üzere, 2 Ocak 2017 tarihli Bakanlar Kurulu kararı referansıyla ve 23 Ocak 2017 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanan 685 sayılı “Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” ile tek başvuru yol olarak Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu oluşturuldu (Söz konusu KHK, daha sonra 7075 sayılı Kanun'la TBMM tarafından kabul edilerek kanunlaştı). 22 Şubat 2017 tarihinde, dönemin Başbakanı tarafından, söz konusu Komisyon'un “birkaç haftaya uygulamaya geçeceği” belirtilmişti. Fakat Komisyon, ilk başvuruları, Başbakan'ın beyanından ancak beş ay sonra, 17/07/2017 tarihinde almaya başladı. AYM'nin tarifiyle, “15 Temmuz darbe girişiminden sonra OHAL KHK'leri ile doğrudan kamu görevinden çıkarılanların başvurabilecekleri etkili idari ve yargısal denetim mekanizmasının oluşturulması için 7075 sayılı Kanun kapsamında Komisyon kurulmuştur. Anılan Kanun'un 1. maddesinde Komisyonun kuruluş amacının, terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle başka bir idari işlem tesis edilmeksizin, doğrudan OHAL KHK hükümleri ile tesis edilen işlemlere karşı yapılan başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak olduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda Komisyonun temel fonksiyonu kamu görevinden çıkarılan kişilerin gerçekten millî güvenlik aleyhine faaliyette bulunan örgüt veya oluşumlarla bağlantılı olup olmadıklarını değerlendirmek ve bu suretle tedbirin yerindeliliğini belirlemektir.” (AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/06/2022, § 416). 7075 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesine göre Komisyon; OHAL KHK'leri ile meslekten çıkarma, ilişik kesilmesi, kurumların kapatılması vb. hakkındaki başvuruları değerlendirip karar vermektedir. 9. maddeye göre: “Komisyon incelemelerini dosya üzerinden yapar. Komisyon, inceleme sonucunda başvurunun reddine veya kabulüne karar verebilir.” 10. maddenin birinci fıkrasına göre: “Kamu görevinden, meslekten veya görev yapılan teşkilattan çıkarılan ya da ilişigi kesilenlere ilişkin başvurunun kabulü hâlinde karar,

kadro veya pozisyonunun bulunduğu kuruma, yükseköğretim kurumlarında kamu görevinden çıkarılan öğretim elemanları için Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına bildirilir.” Aynı fıkra uyarınca, Komisyonca kamu görevine iade edilenler bakımından kamu görevinden çıkarılmaya ilişkin kanun hükmünde kararname hükümlerinin tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ortadan kalkmış sayılacağı hüküm altına alınmıştır.

7075 sayılı Kanun’un 3’üncü maddesine göre Komisyon, bu Kanun’un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl süreyle görev yapar; Cumhurbaşkanı ise, gerek görmesi halinde bu süreyi bitiminden itibaren birer yıllık sürelerle uzatabilir. İki yıl süre faaliyet göstermesi öngörülen Komisyon’un görev süresi; 2019, 2020 ve 2021’de birer yıl uzatıldıktan sonra, son olarak 22 Ocak 2022 tarihli ve 31727 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2022/19 sayılı Cumhurbaşkanı kararıyla bir yıl daha uzatılmıştır.

Komisyon, 12 Ocak 2023 tarihinde internet sitesi üzerinden yaptığı duyuruyla, kendisine yapılmış toplam başvuru sayısının 127.292 olduğunu belirtmiştir. Hakkında Komisyon tarafından karar verilen başvuru sayısı, anılan tarih itibariyle 127.292’dir. Verilen kararların 17.960’ı kabul, 109.332’si ise ret yönünde olup, kabul kararlarının 72’si kapatılan kurum ve kuruluşların açılmasına ilişkindir. Şu halde, Komisyon’un (defalarca uzatılmış) görev süresinde yapılmış başvuruların tamamı hakkında karar verilmiştir.

OHALİİK kararlarına karşı yargısal başvuru olanağı, 7075 sayılı Kanun’un “Yargı Denetimi” başlıklı 11. maddesinde düzenlenmiştir:

“(1) Komisyon kararlarına karşı Hâkimler ve Savcılar Kurulunca belirlenecek Ankara idare mahkemelerinde ilgilinin en son görev yaptığı kurum veya kuruluş aleyhine iptal davası açılabilir. Bu davalarda ayrıca Başbakanlığa ve Komisyona husumet yöneltilemez.

(2) 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin birinci fıkrası ile 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrası kapsamında meslekte kalmalarının uygun olmadığına ve meslekten çıkarılmalarına karar verilenler, kararın kesinleşmesinden itibaren altmış gün içinde ilk derece mahkemesi olarak Danıştaya dava açabilir.”

Yıllarca süren incelemelerin ardından bu kadar az kabul kararı vermiş Komisyon’un başvuru süreci, niceliksel mercekten olduğu kadar niteliksel açıdan da hak arama özgürlüğünün gereklerini yerine getirmekten uzak olmuştur. Başvurucular, adil yargılanma hakkının güvencelerini hiçbir şekilde sunmayan ama temel haklarıyla ilgili karar veren Komisyon önünde tek bir söz dahi söyleyememişlerdir. Hakkında hiçbir soruşturma veya kovuşturma olmayan ya da hakkında takipsizlik veya beraat kararı verilen onbinlerce mağdur kişi, Komisyon’dan ret yanıtı almıştır. Komisyon’un verdiği ret kararlarından kaçının aklanmış kişilere ilişkin olduğunu belirleyebilmek de mümkün değildir. KHK ek listelerine eklenmelerine sebep olmuş iddialar açısından mahkeme önünde aklanmış olan kişilerin, bu duruma rağmen hangi gerekçelerle kamu görevine iade edilmediklerinin ve OHAL Komisyon’unun kararlarını hangi ölçütlere göre aldığının anlaşılması da mümkün olamamaktadır. Komisyon kararları; hukuki dayanak, gerekçe ve usul açılarından hukuki belirlilik ve güvenlik ilkelerinin ve böylece anayasal hukuk devleti normunun sistematik ve açık ihlalini oluşturmuştur.

Komisyon'un Anayasa'nın amir hükümlerine aykırı bir şekilde faaliyet gösterdiğine ilişkin en belirgin ve sembolik örnek, OHAL KHK'leri ile üniversitelerden uzaklaştırılan "barış akademisyenleri"nin durumudur. Anayasa Mahkemesi'nin 25 Temmuz 2019 tarihli Füsun Üstel ve diğerleri kararı ile uzaklaştırma kararlarına gerekçe gösterilen "Barış İçin Akademisyenler Bildirisi"nin ifade özgürlüğü kapsamında yer aldığına hükmedilmiştir. Bunun akabinde, barış akademisyenleri davaları, ilgili ağır ceza mahkemelerinde beraat kararları ile sonuçlanmıştır. OHALİİK'in, anılan AYM kararı sonrasında ve en geç ilgili ağır ceza mahkemelerinin beraat kararlarının hemen sonrasında, üniversiteden uzaklaştırılmalarına dayanak olan ifade açıklamasının suç oluşturmadığı yargı tarafından kesinleşmiş kararlarla tespit edilmiş akademisyen başvuruoların başvurularıyla ilgili olarak kabul kararları vermesi gerekirdi. Ancak, kamuoyuna da yansıdığı üzere, OHALİİK, barış akademisyenlerine ilişkin kararlarını, AYM'nin Füsun Üstel ve diğerleri kararından iki yıldan çok zaman geçtikten sonra, 2021 Ekim itibari ile ret yönünde vermeye başlamış ve aynı nitelikteki dosyalar hakkında kararlarını, hemen hemen lağvedildiği tarihe kadar yaymıştır. Anayasa Mahkemesi'nin ifade özgürlüğü lehine karar verdiği böyle bir konuda dahi, OHALİİK, gerekçesiz kararlarını, ilgili AYM kararından çok uzun bir süre sonra ve olumsuz yönde açıklamıştır. OHALİİK'in, AYM ve ceza mahkemeleri kararlarına aykırı olarak ve çok geç olarak vermiş olduğu ret kararları, muhalif akademisyenlere verilen fiili bir "ceza" olmanın ötesinde, Anayasa'nın 153'üncü maddesinin altıncı fıkrasının da açık ihlalidir. Bu örnek, OHALİİK'in, hak arama özgürlüğünü sağlamadığı gibi, onun, bizzat "kurunun yanında yaşın da yanması" amacına yönelik olarak şuurulu şekilde faaliyet göstermiş olduğunun da kanıtıdır.

7075 sayılı Kanun'da 7145 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler; CHP milletvekilleri tarafından Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasıyla AYM huzuruna taşınmıştır. Yüksek Mahkeme; OHAL tedbirleri bağlamında sistematik, yaygın ve aşikâr hak ihlallerine yol açan çok sayıda düzenleme içeren 7145 sayılı Kanun'un çok sayıda yurttaşın hayatını onulmaz bir şekilde mahvetmiş olan kurallarıyla ilgili olarak, "Geciken adalet adalet değildir" düsturunu yok sayan ölçüde gecikmeli şekilde olmakla beraber, birçok iptal kararı vermiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/06/2021).

Burada iptali istenen, 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'a eklenen "Komisyonun görev süresi sonrasına dair işlemler" başlıklı geçici maddenin,

- birinci fıkrasında; Komisyon'un görev süresinin sona ermesinden sonra Komisyon kararlarına ilişkin iş ve işlemler, bilgi ve belge talepleri ile sair yazışmaların hangi kurum veya kuruluş tarafından yürütüleceği,

- ikinci fıkrasında; görev süresinin sona ermesinden sonra Komisyon'un görevleri kapsamındaki hususlarda mahkemelerce verilecek kararlar üzerine yapılması gerekli iş ve işlemlerin, birinci fıkrada belirtilen kurum ve kuruluşlar tarafından 7075 sayılı Kanun ve ilgili mevzuatta belirtilen hükümler uyarınca yürütüleceği,

- üçüncü fıkrasında; Komisyon'un görev süresinin sona ermesine dair iş ve işlemlerin Cumhurbaşkanlığı tarafından yerine getirileceği,

öngörülmüştür.

Söz konusu üç fıkra, aşağıda gösterildiği üzere Anayasa'ya aykırıdır.

A) 22.12.2022 tarihli 7429 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10. maddesiyle 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'a eklenen geçici madde 5'in 1. fıkrası

Söz konusu geçici madde beşin birinci fıkrasında; Komisyon'un görev süresinin sona ermesinden sonra Komisyon kararlarına ilişkin iş ve işlemler, bilgi ve belge talepleri ile sair yazışmaların hangi kurum veya kuruluş tarafından yürütüleceği düzenlenmektedir. Fıkra metni şöyledir:

“Bu Kanunun 3 üncü maddesi ile belirlenen Komisyonun görev süresinin sona ermesinden sonra Komisyon kararlarına ilişkin iş ve işlemler, bilgi ve belge talepleri ile sair yazışmalar;

a) Kamu görevinden, meslekten veya görev yapılan teşkilattan çıkarma ya da ilişkin kesilmesi işlemleri için ilgilinin son görev yaptığı kurum veya kuruluş,

b) Öğrencilikle ilişkin kesilmesi işlemi için Millî Eğitim Bakanlığı,

c) Emekli personelin rütbelerinin alınması işlemi için İlgisine göre İçişleri Bakanlığı ve Millî Savunma Bakanlığı,

ç) Kapatılan dernekler için İçişleri Bakanlığı,

d) Kapatılan vakıflar için Vakıflar Genel Müdürlüğü,

e) Kapatılan sendika, federasyon ve konfederasyonlar için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı,

f) Kapatılan özel sağlık kuruluşları için Sağlık Bakanlığı,

g) Kapatılan özel öğretim kurumları, özel öğrenci yurtları, vakıf yükseköğretim kurumları için Millî Eğitim Bakanlığı,

ğ) Kapatılan özel radyo ve televizyon kuruluşları için Radyo ve Televizyon Üst Kurulu,

h) Kapatılan gazete, dergi, yayınevi, dağıtım kanalı ve haber ajansları için İletişim Başkanlığı,

ı) Diğer işlemler için ilgili kurum veya kuruluş,

tarafından yürütülür.”

Aşağıda, söz konusu fıkranın Anayasa'ya aykırı yanları gösterilmiştir.

1) Anayasa'nın 15. Maddesine Aykırılık

İhtilafli kanun maddesinin birinci fıkrası, olağan hukuk döneminde olağanüstü hal uygulamalarının idame ettirilmesi anlamını taşıdığından, Anayasa'nın olağan ve olağanüstü hukuk rejimleri arasındaki farkı tanımlayan 15. maddesine aykırıdır.

Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması" başlıklı 15. maddesinin birinci fıkrasına göre:

"Savaş, seferberlik veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlal edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir."

Şu halde, temel hak ve özgürlüklerle ilgili olağan sınırlamaların ötesindeki bazı sınırlamalar ("durdurma", "aykırı tedbirler"), ancak "[s]avaş, seferberlik veya olağanüstü hallerde" alınabilmektedir. A contrario, olağan temel hak sınırlamalarına ilişkin anayasal sınırlar, resmi olarak "[s]avaş, seferberlik veya olağanüstü haller" dönemleri dışında kalan zaman dilimlerinde aşılamaz. Anayasa'nın 15. maddesi, olağanüstü hak sınırlamalarına zaman bakımından (ratione temporis) bir sınırlama getirmektedir.

Anayasa Mahkemesi'nin ifade ettiği üzere: "Anayasa Mahkemesi kararlarında olağanüstü dönemde temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren bir kuralın Anayasa'nın olağanüstü dönem için öngördüğü denetim rejimine tabi olabilmesi için temelde iki şart öngörülmüştür. Kuralın olağanüstü hâlin ilanına sebep olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesi amacıyla yönelik olarak ihdas edilmesi ve olağanüstü hâl süresiyle sınırlı uygulanması gerekmektedir. Bu şartların gerçekleşmemesi hâlinde inceleme olağan dönemde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması rejiminin düzenlendiği Anayasa'nın 13. maddesi kapsamında yapılacaktır."

(AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/06/2022, § 391). Yine AYM'nin ifade ettiği üzere: "Kuralın olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olmadığı ya da olağanüstü hâlin süresini aşacak şekilde uygulandığı durumlarda ise söz konusu kuralın Anayasa'ya uygunluk denetiminde Anayasa'nın 15. maddesi dikkate alınmaz." (AYM, (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/06/2021, § 18).

Benzer durum, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 15. maddesi açısından geçerlidir. Mezkûr maddenin ilk fıkrasına göre:

"Savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde her Yüksek Sözleşmecî Taraf, durumun kesinlikle gerektirdiği ölçüde ve uluslararası hukuktan doğan başka yükümlülüklerle ters düşmemek koşuluyla, bu Sözleşme'de öngörülen yükümlülüklerle aykırı tedbirler alabilir."

Anayasa'nın 15. maddesine koşut olarak, anılan AIHS maddesinin devreye girmesiyle alınabilen yükümlülüklerle aykırı tedbirlerin zaman bakımından uygulanmasıyla ilgili sınırın altı çizilmelidir:

"Açık olan husus, 15. madde rejiminin, Sözleşme'deki olağan yükümlülüklerle aykırı tedbirleri ancak bizzat kendisinin de yürürlükte olduğu zaman dilimine ilişkin olarak meşrulaştırabileceğidir. Demokratik hukuk devletlerinde olağanüstü hak sınırlama rejimlerini hazmetmeyi mümkün kılan temel güvencelerden birisi, bu rejimlerin geçici bir nitelik

taşımaları ve kalıcı hukuki sonuçlar yaratamamalarıdır. 15. maddenin üçüncü fıkrası da, devletlerin yükümlülüklerine aykırı tedbirlerin yürürlükten kalktığı ve Sözleşme hükümlerinin tekrar tamamen geçerli olduğu tarihi Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne bildirme yükümlülüğüne işaret ederken, yükümlülüklerine aykırı tedbirlerin ancak 15. maddenin uygulanma devresi esnasında yürürlükte olabileceklerine ilişkin bu aşık kuralı ifade etmektedir. ... Mahkeme de, yükümlülüklerine aykırılığın kapsamının sınırlı olup olmadığına bir orantılılık ölçütü olarak atıf yapmaktadır. 15. maddenin uygulandığı devrede alınan yükümlülüklerine aykırı tedbirlerin, bu tedbirlerin geri çekildiğine dair bildirimden sonraya taşan hukuki sonuçları, Sözleşme'de düzenlenen hak ve özgürlüklerin sınırlanabilmesine ilişkin olağan zaman ölçütleriyle meşrulaştırılamamaları halinde, Sözleşme ihlali oluşturacaklardır. Aksini iddia, olağanüstü bir hak sınırlama rejimi oluşturan 15. maddenin, olağan zamana ilişkin hak sınırlamalarını meşrulaştırabileceğini savunmak anlamına gelir. Kabul edilemeyecek bu tür bir tavır, 15. maddenin lafız, konu ve amacıyla çelişeceği gibi; Sözleşme'nin ruhuna ve 1., 17. ve 18. maddelerine de açık şekilde aykırı olur.” .

15 Temmuz 2016'daki darbe girişiminin peşi sıra ilan edilen ve yedi defa uzatılan olağanüstü hal, 18 Temmuz 2018 itibariyle sona ermiştir. Şu halde, kamu görevinden çıkarma gibi etkisi olağanüstü hal döneminin dışına taşan uygulamaların her halükârda olağan hukuk dönemi standartlarına uygun düşmesi gerekecektir. Bireyselleştirme olmadan alınan böyle tedbirlerin Anayasa'yla uyşamayacağı açıktır. Bu anlamda, örneğin, “Anayasa Mahkemesi 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararında, liste usulüyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin rütbelerinin alınmasını öngören kuralla ilgili yaptığı değerlendirmede, olağan dönem koşullarında haklarında herhangi bir soruşturma yapılmadan kamu görevinden çıkarılan kişilerin rütbelerinin alınmasının öngörülmesiyle kişilerin özel hayatının korumasını isteme hakkına getirilen sınırlamanın kanunilik ölçütünü karşılamadığı gibi söz konusu sınırlamanın demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine uygun olmadığı sonucuna ulaşmıştır (§§ 83, 89).” (AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/06/2022, § 39).

İptali istenen düzenleme, 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 3. maddesi ile belirlenen Komisyon'un görev süresinin sona ermesinden sonra Komisyon kararlarına ilişkin iş ve işlemler, bilgi ve belge talepleri ile sair yazışmaların hangi kurum ve kuruluşlar tarafından yürütüleceğini belirtmektedir. Ancak anılan iş, işlemler, bilgi talepleri ve yazışmalar; yıllar boyunca adil yargılanma hakkının temel öğelerinden olan mahkemeye erişim hakkını donduran, kararları kişilerin temel hak ve özgürlükleri üzerinde kapsayıcı etki taşıyan, olağanüstü hal kökenli olup da üstelik yargı kararlarına dahi itibar etmeden keyfî şekilde karar veren (bkz. yukarıda OHALİK'in barış akademisyenleriyle ilgili AYM'nin ve ağır ceza mahkemelerinin kesin hüküm otoritesine sahip kararlarını kendi kararlarında esas almaması, bu kararlara aykırı kararlar vermesi) ve görev süresi sona eren bir yapının kararlarıyla ilgilidir. Burada, gerçekte bir hukuk rejimi olan olağanüstü hali, (AYM'nin 7145 sayılı Kanun'daki birçok hükmü iptal etmesinin de gösterdiği üzere) hukuk dışı işlemlere bir bahane olarak kullanan zihniyetin yeni bir tezahürü söz konusudur. Bu itibarla; üstelik kapsamı da belirsiz olan (bkz. 2 numaralı müteakip başlık) ve olağanüstü tedbirleriyle ilgili Komisyon kararlarıyla ilgili olan iş, işlemler, bilgi talepleri ve yazışmaların düzenlemede anılan kurum ve kuruluşlarca yapılacağına öngörülmesi, kökenini olağanüstü hal rejiminde bulan iş ve işlemlerin örtülü olarak olağan hukuk düzenindeki sürekliliği sonucuna yol açacaktır. Her halükârda bunun kamuoyunda böyle algılanacağı; yurttaşlarda, ilan edilmemiş fiili ve hukuk dışı bir olağanüstü halin devam ettirildiği yönünde bir intibanın doğacağı öngörülebilir.

O kadar ki, getirilen maddede görev süresi dolan Komisyon'un 7075 sayılı Kanun 2'nci maddesindeki iş ve işlemlerini yapabilmesi için yetki verilen kamu kurumları; aynı zamanda olağanüstü hal kanun hükmünde kararnameleleriyle vuku bulan ihtilaf konusu kamu görevinden çıkarma işlemlerinde aktif görev almış kurumlardır. Yine OHALİİK'in altı yıllık faaliyet sürecinde de, ihtilafli düzenlemede adı geçen kurumlar, kişilerin kamu görevine dönüp dönmemesi hususunda kurum görüşleri sunmuşlardır. Şu halde; yıllardır hiçbir yargısal sürece tabi olmamış kamu görevinden çıkarılması kararlarına ve bunların yol açtığı zincirleme temel hak ihlallerine karşı haklarını arayan insanların akıbetinin, maruz kalınan hak ihlallerinin ilk halkası olan kamu görevinden çıkarmada bizzat taraf olan kurumlara bırakılması, yaratacağı etki ve sonuçlar itibariyle ve örtülü olarak, olağanüstü hal rejiminin devamı anlamına gelmektedir. Zira kişilerin hukuki statüleri ve haklarının iadesini doğrudan etkileme ihtimali olan hukuki süreçleri, vaktiyle haklarında aleyhte görüş bildirmiş kurum ve kuruluşlara bırakmak; olağan hukuk standartlarınca kavranamayacak şekilde, maruz kaldıkları olağanüstü hal kökenli keyfiliklerin ve Anayasa'nın 13. maddesindeki ölçütleri fersah fersah aşan hak sınırlamalarının sürmesine yol açabilecektir. Gerçekten, özgürlükler hukuku tekniği bakımından, Anayasa madde 13 ve 15 arasında nitelik farkı bulunmaktadır.

"Hukuk devletinde temel hak ve özgürlüklere yönelik sınırlamaların istisnai nitelik taşıması zorunludur." (AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/06/2022, § 26). Bu önerme, olağan döneme ilişkin istisnai nitelikteki hak sınırlama sebeplerinin ötesinde sınırlama yapılmasının mümkün olduğu olağanüstü halde öngörülebilir yükümlülükler aykırı tedbirler bakımından evleviyetle geçerlidir. Usulüne uygun şekilde ilan edilmiş bir olağanüstü halin dışında olağanüstü hale ilişkin hükümlerin ve standartların yürürlükte olması mümkün değildir. OHALİİK'in görev süresinin dolmasıyla beraber, olağanüstü hal kökenli kural ve kurumların etkilerini idame ettirecek yeni yollar açılması, olağanüstü halin olağanlaşması ve sürekli kılınması anlamına gelecektir. AYM'nin yukarıda alıntılanan kararında da belirttiği gibi "Kuralın olağanüstü hâlin ilanına sebep olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesi amacına yönelik olarak ihdas edilmesi ve olağanüstü hâl süresiyle sınırlı uygulanması gerekmektedir. Bu şartların gerçekleşmemesi hâlinde inceleme olağan dönemde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejiminin düzenlendiği Anayasa'nın 13. maddesi kapsamında yapılacaktır". İhtilafli düzenlemede söz konusu olan ise, tek bir hak sınırlayıcı düzenlemenin Anayasa'nın 13. maddesine uygunluğuna inhisar eden bir mesele olmanın ötesinde; bizzat olağanüstü hal kökenli işlemleri incelemekle görevli istisnai yapının görev süresinin bitişiyle yapılması gereken işlemlerle ilgili olarak, yine olağan hukuk mevzuatının uygulanması gereğini bertaraf edecek şekilde genel bir düzenleme yapılmasıdır. Anılan düzenleme, Türkiye'de olağanüstü hal 18 Temmuz 2018 itibariyle sona ermiş olduğundan ve başta adil yargılanma hakkı olmak üzere anayasal hak ve özgürlüklerin uygulanmaması ve askıya alınması anlamına gelecek sonuçlar yaratacağından ya da en azından bunu olanaklı kılması itibariyle; "temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir" kuralını örtülü olarak olağan hukuk dönemine sirayet ettirmek anlamına gelmektedir, Anayasa'nın 15. maddesine aykırıdır ve iptal edilmelidir.

2) Anayasa'nın 2. Maddesine Aykırılık

İptali istenen kural, Anayasa'nın 2. maddesinde öngörülen hukuk devleti ilkesine de aykırıdır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum

ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir (Anayasa Mahkemesi'nin, 26.06.2019 tarihli ve 2019/35 E.; 2019/53 K. sayılı Kararı, § 15).

İlan edilmiş ve devam etmekte olan bir olağanüstü hal yok iken olağan zaman hukukunda olağanüstü hal kökenli bir hukuk rejimi uygulanması anlamına gelen ihtilafı kural, önceki başlıkta ifade edilen gerekçeyle ve temel hak ve özgürlüklerin sınırlarına ilişkin anayasal ölçüleri toplu olarak ihlal etmesi sebebiyle;

- Eylem ve işlemleri hukuka aykırı
- İnsan haklarına saygısız
- İnsan haklarını zayıflatıp, güçsüzleştiren
- Adil olmayan bir hukuk düzeni yaratan
- Olağan zamanda örtülü olarak olağanüstü hukuk rejimi uygulayarak hukuki güvenliği ortadan kaldıran
- Anayasa'ya aykırı bir durum ve tutum oluşturan
- Hukuk kurallarına açıkça meydan okuyan
- Olağan yargısal başvuru imkânını yadsıyıcı sonuçlar taşıması riski olan

bir tasarruf oluşturmaktadır. Mezkûr kural, bu cihetle Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır.

Anılan kural, ayrıca, fıkranın içerdiği hukuki belirsizlik ve öngörülemezlik sebebiyle de yine hukuk devleti ilkesine aykırıdır. Zira AYM'ye göre:

“... sınırlamaya yönelik kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp kuralın keyfilığe izin vermeyecek şekilde belirli niteliklere sahip olması gerekir. Bu kapsamda düzenlemeler belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir olmalıdır.

... Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde, kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddelerinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır ...

Kişiler açısından öngörülebilir bir hukuk güvencesinin sağlanması, kişilerin idari tedbire kimlerin muhatap olacağını, hangi fiillerin tedbiri gerektireceğini önceden bilecek

konumda olmaları ile mümkündür. Tedbirlerin ve bu kapsamda uygulanacak yaptırımın öngörülebilir olması, hukuk devleti ilkesinin gereklerindedir.” (AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/06/2022, § 14-16).

İhtilafli birinci fıkrada; Komisyon’un görev süresinin sona ermesinden sonra Komisyon kararlarına ilişkin iş ve işlemler, bilgi ve belge talepleri ile sair yazışmaların hangi kurum veya kuruluş tarafından yürütüleceği öngörülmektedir. Ancak söz konusu iş ve işlemler, bilgi ve belge talepleri ile sair yazışmaların dökümü ve kapsamı kanunda belirtilmemiştir. Komisyon kararlarıyla ilgili anılan iş ve işlemler, kişilerin temel hak ve özgürlüklerini doğrudan ve dolaylı şekilde ve kapsamlı olarak etkileyecektir. Buna karşın, fıkrada sayılan kurum ve kuruluşlara verilen yetki, maddi anlamda bir kanun aracılığıyla tanımlanmamış; hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olarak belirtilmemiş ama kişilerin hukuki durumlarını kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına sonuna kadar açık hale getirmiştir. Oysa AYM’nin ifade ettiği üzere, “her durum ve şartta objektif ve nesnel olarak uygulanabilir nitelikte, açık ve net olmayan [bir] kuralın hukuk devleti ilkesiyle bağdaşan bir yönü bulunmamaktadır.” (AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/06/2022, § 864).

Fıkranın bütünü için geçerli olan bu durum, “Diğer işlemler için ilgili kurum veya kuruluş,” ibaresini içeren “ı” bendi bakımından evleviyetle öyledir. Zira söz konusu düzenleme bakımından hukuki belirsizlik, içerdiği “diğer işlemler” ve “ilgili kurum veya kuruluş” ibarelerinin ek belirsizlikleri sebebiyle katlanmaktadır.

Hukuki güvenlik ilkesini açık şekilde çiğneyen belirsiz mahiyetteki ihtilafli düzenleme, Anayasa’nın 2. maddesine aykırıdır.

3) Anayasa’nın 123. ve 128. Maddelerine Aykırılık

İhtilafli kural, Anayasa’nın 123. ve 128. maddelerine de aykırıdır.

Anayasa’nın 123. maddesinin ilk fıkrası uyarınca “İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.”

Anayasa’nın 128. maddesinin ikinci fıkrasının ilk cümlesi uyarınca “Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir.”

Anayasa’nın 123. maddesinde temelini bulan idarenin kanuniliği ilkesinin iki boyutu bulunmaktadır. İlk boyutu, idarenin secundum legem özelliğidir (kanuna dayanma ilkesidir). Bu ilkeye göre idarenin düzenleme yetkisi kanundan kaynaklanır. İkinci boyutu, idarenin intra legem özelliğidir (kanuna aykırı olmama ilkesidir). Bu ilkeye göre, idarenin işlem ve eylemleri kanunun çizdiği sınırlar içinde kalmalıdır. Başka bir deyişe idare kendine tanınan takdir yetkisini kullanırken kanuni sınırlar içinde hareket etmelidir.

Yukarıda ifade edildiği üzere, fıkrada sayılan kurum ve kuruluşlara (ve böylece memurlarla diğer kamu görevlilerine) verilen görev ve yetkinin kapsam ve sınırları maddi anlamda bir kanun aracılığıyla açık şekilde düzenlenmemiştir. İhtilafli kural, idarenin kanuniliği ilkesine aykırı olarak idarenin görev ve yetkileriyle ilgili açık bir belirsizlik ve öngörümezlik doğurmaktadır. 123. ve 128. maddelerle ilgili Anayasa’ya aykırılığın vahamet

derecesi, idarenin yetkisine tevdi edilen söz konusu belirsizlik alanının temel hak ve özgürlükleri ilgilendirmesi nedeniyle daha da ağırlaşmaktadır.

İdarenin kanuniliği ilkesine aykırı olan ihtilafı kural, bu sebeple Anayasa'nın 123. ve 128. maddelerine aykırıdır.

4) Anayasa'nın 13. ve 14. Maddelerine Aykırılık

Anayasa'nın 13. maddesine göre: "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

Anayasa'nın 14. maddesine göre: "Anayasa hükümlerinden hiçbiri, Devlete veya kişilere, Anayasayla tanınan temel hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya Anayasada belirtilenden daha geniş şekilde sınırlandırılmasını amaçlayan bir faaliyette bulunmayı mümkün kılacak şekilde yorumlanamaz."

Yukarıda ifade edildiği üzere, fıkrada sayılan kurum ve kuruluşlara verilen yetki, maddi anlamda kanunilik ilkesini ihlal etmektedir ve bu itibarla Anayasa'nın temel hakların sınırlandırılmasında kanunilik ilkesini öngören 13. maddesine de aykırıdır.

Olağanüstü hal kökenli bir kurumun kararlarıyla ilgili iş, işlem ve iletişimin olağanüstü halde gerçekleştirilen kamu görevinden çıkarma vb. işlemlerin gerçekleşmesinde taraf olarak rol almış kurumlarca gerçekleştirilmesinin düzenlenmesine ilişkin ihtilafı kural; olağan zamanda olağanüstü hale ilişkin iş ve işlemlerle ilgili yetkilerin idamesi anlamına geldiğinden, yine yukarıda açıklanan gerekçelerle, demokratik toplum düzeninin ve ölçülülük ilkesinin gerekliliklerine aykırı olduğu gibi, "Anayasayla tanınan temel hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya Anayasada belirtilenden daha geniş şekilde sınırlandırılmas[ı]" sonucunu da doğurmaktadır ve Anayasa'nın 14. maddesine de aykırıdır. İhtilafı kurala, "Anayasayla tanınan temel hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya Anayasada belirtilenden daha geniş şekilde sınırlandırılmas[ı]" sonucunun izafe edilebilmesi bakımından, kuralın yarattığı belirsizlik aracılığıyla söz konusu sonucu yalnızca olası kıldığını tespit etmek yeterli sayılmak gerekir.

5) Anayasa'nın 36. ve 40. Maddelerine Aykırılık

Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesine göre:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz."

Yine Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" başlıklı 40. maddesinin ilk fıkrasına göre:

"Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir."

OHALİK; OHAL KHK'ları ile meslekten çıkarma, ilişik kesilmesi, kurumların kapatılması vb. hakkındaki başvuruları değerlendirip karar vermek üzere kurulmuş ve kişilerin mahkemeye erişim hakkının askıya alınması suretiyle faaliyette bulunmuştur. Bir başka deyişle; haklarında OHAL KHK'leriyle hiçbir yargı denetimi olmadan yapılan işlemler sonucunda hak ihlallerine maruz kaldıkları iddiasında olan kişi ve kurumlar, hukuki durumlarının netleşebilmesi ve hak ihlali iddialarıyla ilgili olarak yargısal başvuruda bulunabilmek için yıllarca OHALİK'in karar vermesini beklemişlerdir. İhtilafı düzenleme, yukarıdaki başlıklarda da gösterildiği üzere, hukuki bir belirsizlik de yaratacak şekilde, Komisyon'un görev süresinin sona ermesinden sonra Komisyon kararlarına ilişkin iş ve işlemler, bilgi ve belge talepleri ile sair yazışmaların hangi kurum ve kuruluşlarca yapılacağına ilişkindir. Ancak anılan yetkinin kapsamının belirsiz olması ve geçmişte kamu görevinden çıkarma işleminde taraf olmuş kurum ve kuruluşların, mağdur kişilerin hukuki statüleriyle temel hak ve özgürlükleri üzerinde doğrudan ve/veya dolaylı sonuçları olan Komisyon kararlarıyla ilgili olarak yeniden yetkilendirilmeleri dikkate alındığında; ihtilafı düzenlemenin mahkemeye erişim hakkı ve yetkili makama geciktirilmeden başvurma hakkı bakımından keyfi ve/veya kasıtlı gecikmelere, belirsizliklere ve son tahlilde yeni hak kayıplarına yol açacağı öngörülebilir. İhtilafı düzenleme, bu cihetle, Anayasa'nın 36. ve 40. maddelerine aykırıdır.

6) Anayasa'nın 10. Maddesine Aykırılık

Hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik taşımayan ihtilafı kural, Anayasa'nın "Kanun önünde eşitlik" başlıklı 10. maddesine de aykırılık taşımaktadır. Mezkûr maddenin ilk fıkrasına göre: "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir."

Anayasa Mahkemesi'nin ifade ettiği üzere; "[Eşitlik ilkesi] ile güdülen amaç, benzer koşullar içinde olan, özdeş nitelikte bulunan durumların yasalarca aynı işleme uyruk tutulmasını sağlamaktır." (Anayasa Mahkemesi'nin 13.04.1976 tarihli ve 1976/3 E.; 1976/3 K. sayılı Kararı). Yine AYM'ye göre; "Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir" (Anayasa Mahkemesi'nin 07.02.2006 tarihli ve 2006/11 E.; 2006/17 K. sayılı Kararı). Eşitlik ilkesinin ihlal edilip edilmediği hususunun tespitinde, somut olayda yapılan ayırımın haklı bir nedene dayanıp dayanmadığı noktası dikkate alınır: "Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen eşitlik, mutlak anlamda bir eşitlik olmayıp, ortada haklı nedenlerin bulunması halinde, farklı uygulamalara imkan veren bir ilkedir" (Anayasa Mahkemesi'nin 11.12.1986 tarihli ve 1985/11 E.; 1986/29 K. sayılı Kararı).

Eşitlik ilkesinin ihlal edilip edilmediği hususunun tespiti, verili ihtilafta benzer kişi kategorileri arasında gerçekleştirilen ayırma ilişkin bir "haklı neden" in var olup olmadığına göre yapılır.

İhtilafı kuralda Komisyon'un kararlarına ilişkin yapılacak hangi iş ve işlemler, bilgi ve belge talepleri ile sair yazışmaların söz konusu olduğu belirtilmediğinden; fıkrada gösterilen aynı kurum ve kuruluşların benzer durumdaki kişilerle ilgili olarak haklı bir sebep olmaksızın farklı muamelede bulunması ve yine farklı kurum ve kuruluşların benzer durumdaki kişilerle ilgili olarak haklı bir sebep olmaksızın farklı muamelede bulunması mümkün olacaktır. İhtilafı kural, bu cihetle Anayasa'nın 10. maddesine aykırıdır.

7) Anayasa'nın 6. ve 7. Maddelerine Aykırılık

Anayasa'nın 6. maddesinin 3. fıkrasının son cümlesi uyarınca: "Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz."

Anayasa'nın 7. maddesine göre: "Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez."

Yukarıda aktarılan gerekçeler ışığında, olağanüstü halin geçerli olmadığı bir dönemde olağanüstü hal ile ilişkili iş ve işlemlerin yasama organınca (üstelik kişilerin yaşadıkları hak mağduriyetleri bakımından taraf olan) idareye bırakılması; kanun normunun tanıdığı yetki itibariyle idare bakımından kaynağını Anayasa'dan almayan bir yetki kullanımının öngörülmesi ve yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesinin ihlali anlamına gelmektedir ve Anayasa'nın 6. ve 7. maddelerine aykırıdır.

Anılan gerekçelerle; 22.12.2022 tarihli 7429 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10. maddesiyle 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'a eklenen geçici madde 5'in 1. fıkrası, Anayasa'nın 2., 6., 7., 10., 13., 14., 15., 36., 40., 123. ve 128. maddelerine aykırıdır ve iptal edilmek gerekir.

B) 22.12.2022 tarihli 7429 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10. maddesiyle 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'a eklenen geçici madde 5'in 2. fıkrası

7075 sayılı Kanun'a eklenen geçici madde 5'in 2. fıkrası aşağıdaki gibidir:

"Görev süresinin sona ermesinden sonra Komisyonun görevleri kapsamındaki hususlarda mahkemelerce verilecek kararlar üzerine yapılması gerekli iş ve işlemler birinci fıkrada belirtilen kurum ve kuruluşlar tarafından bu Kanun ve ilgili mevzuatta belirtilen hükümler uyarınca yürütülür."

İhtilaflı 2. fıkra, Anayasa'ya aykırılığı yukarıda saptanmış 1. fıkrada belirtilen kurum ve kuruluşlar tarafından olağanüstü hale ilişkin 7075 sayılı Kanun'daki hükümler de esas alınmak suretiyle yapılması gereken iş ve işlemleri konu etmektedir. Esasen mahkeme kararları üzerine yapılması gereken iş ve işlemler olağan hukuk döneminde genel mevzuatta düzenlenmiştir. Bu konuda 7075 sayılı Kanun'a bir ekleme yapmak gerekmediği gibi esasen olağanüstü halin yürürlükte olmadığı dönemde kişilerin temel hak ve özgürlükler rejimini ilgilendiren konularda olağanüstü hal kökenli bir kanun bünyesinde düzenleme yapılması mümkün olmamak gerekir. İhtilaflı fıkra, bu cihetle, yukarıda 1. fıkraya ilişkin olarak tespit edilmiş ve temel olarak olağan hukuk zamanında olağanüstü hale ilişkin yetkilerin var olmasına tekabül eden aynı Anayasa'ya aykırılıklarla sakattır. Buna ek olarak, "mahkemelerce verilecek kararlar üzerine yapılması gerekli iş ve işlemler" ibaresi, kanunilik ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayan bir belirsizlik ve öngörülemezlik içermektedir. İhtilaflı düzenleme; bu cihetle, Anayasa'nın 2., 6., 7., 10., 13., 14., 15., 123. ve 128. maddelerine aykırıdır.

Anılan gerekçelerle; 22.12.2022 tarihli 7429 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10. maddesiyle 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme

Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'a eklenen geçici maddenin 2. fıkrası, Anayasa'nın 2., 6., 7., 10., 13., 14., 15., 123. ve 128. maddelerine aykırıdır ve iptal edilmek gerekir.

C) 22.12.2022 tarihli 7429 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10. maddesiyle 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'a eklenen geçici madde 5'in 3. fıkrası

7075 sayılı Kanun'a eklenen geçici madde 5'in 3. fıkrası aşağıdaki gibidir:

“Komisyonun görev süresinin sona ermesine dair iş ve işlemler Cumhurbaşkanlığı tarafından yerine getirilir.”

İhtilafı kural, içerdiği belirsizlik sebebiyle Anayasa'nın 2., 7., 13. ve 123. maddelerine aykırıdır.

Anayasa'nın 123. maddesinde temelini bulan idarenin kanuniliği ilkesinin iki boyutu bulunmaktadır. İlk boyutu, idarenin secundum legem özelliğidir (kanuna dayanma ilkesidir). Bu ilkeye göre idarenin düzenleme yetkisi kanundan kaynaklanır. İkinci boyutu, idarenin intra legem özelliğidir (kanuna aykırı olmama ilkesidir). Bu ilkeye göre idarenin işlem ve eylemleri kanunun çizdiği sınırlar içinde kalmalıdır. Başka bir deyişle idare kendine tanınan takdir yetkisini kullanırken kanuni sınırlar içinde hareket etmelidir.

İhtilafı fıkıyla Cumhurbaşkanlığı'na verilen yetkinin kapsam ve sınırları maddi anlamda bir kanun aracılığıyla açık şekilde öngörülmemiştir. Gerçekten de “Komisyonun görev süresinin sona ermesine dair iş ve işlemler” ibaresinin işaret ettiği “iş” ve “işlemler” kanun düzeyinde açık şekilde düzenlenmemiş; bunların öngörülmesi ve icrasında Cumhurbaşkanlığı'nca dayanılacak ölçütler objektif şekilde belirlenmemiştir. Komisyon'un verdiği kararların kişilerin kamu hizmetinde çalışma haklarından mülkiyet haklarına uzanan geniş bir yelpazedeki temel hak ve özgürlüklerini doğrudan ve dolaylı olarak etkileyen kararlar olduğu dikkate alındığında; ihtilafı fıkranın ilişkin olduğu iş ve işlemlerin de doğrudan ve/veya dolaylı olarak ilgililerin temel hak ve özgürlükleri üzerinde sınırlayıcı etki ve/veya sonuç doğurması olasıdır. Böylesine hassas bir alanda idarenin kanuniliği ilkesine sıkı şekilde uyulması gerekliliği, izahıta varestedir. Oysa ihtilafı kural, bu konuda gerekli asgari normatif titizlikten mahrumdur.

Hukuk devletinin temel öğelerinden olan ve Anayasa'nın 123. maddesinde idarenin kanuniliği ilkesi olarak somutlaşan kanunilik ilkesine aykırı olan ihtilafı kural, Anayasa'nın 2., 7., 13. ve 123. maddelerine aykırıdır.

Bunun yanında, ihtilafı düzenlemenin içerdiği “Cumhurbaşkanlığı” ibaresi de, “Komisyonun görev süresinin sona ermesine dair iş ve işlemler” açısından yetkili olan merci konusunda bir belirsizlik yaratmaktadır. Düzenleme doğrudan doğruya “Cumhurbaşkanı” ibaresini kullanmamaktadır ve kullanılan “Cumhurbaşkanlığı” ibaresi, yetkilinin kim olduğu konusunda belirsizlik doğurmaktadır. Örneğin, 1 numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin “Cumhurbaşkanlığı Makamı” başlıklı birinci kısmında; “Cumhurbaşkanı Özel Kalem Müdürlüğü”, “Cumhurbaşkanı Başkanışmanı ve Danışmanı”, “Özel temsilci” ve “Cumhurbaşkanlığı Yüksek İstişare Kurulu” (1 numaralı CBK

madde 1. 2. 3. 4 ve 4/A) öngörülmüştür. CBK'nin devamında ise, Cumhurbaşkanlığı teşkilatı bünyesindeki diğer ögeler tanımlanmaktadır. Mevzuatta olağan olarak "Cumhurbaşkanı" ibaresini kullanan ve abesle iştiğal etmemesi gereken kanun koyucunun bu ibare seçimi (örneğin iptali istenen kuralın yer aldığı 7429 sayılı Kanun'un 14. maddesi uyarınca "Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür."), belirsiz ve öngörülemez bir duruma yol açmaktadır. Yetkili makam/merci konusundaki anılan belirsiz, hukuk devleti ilkesine aykırıdır ve Anayasa'nın 2. maddesini ihlal etmektedir.

Anılan gerekçelerle; 22.12.2022 tarihli 7429 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10. maddesiyle 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'a eklenen geçici maddenin 3. fıkrası, Anayasa'nın 2., 7., 13. ve 123. maddelerine aykırıdır ve iptal edilmek gerekir.

III. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

22.12.2022 tarihli 7429 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile öngörülen iptali talep edilen düzenlemeler; yukarıda gösterildiği üzere, olağanüstü hal kökenli mevzuata Anayasa'ya aykırı eklemeler yapmaktadır. Kamu yararına aykırı olan, telafisi mümkün olmayacak sonuçlara yol açacak bu düzenlemelerin iptal davası sonuçlanana kadar yürürlüğünün durdurulması gerekmektedir.

Nitekim anayasal düzenin hukuka aykırı kural ve düzenlemelerden en kısa sürede arındırılması, hukuk devleti sayılmanın en önemli gerekleri arasında sayılmaktadır. Anayasa'ya aykırılıkların sürdürülmesi, özenle korunması gereken hukukun üstünlüğü ilkesini de zedeleyecektir. Hukukun üstünlüğünün sağlanamadığı bir düzende, kişi hak ve özgürlükleri güvence altında sayılamayacağından, bu ilkenin zedelenmesi hukuk devleti yönünden giderilmesi olanaksız durum ve zararlara yol açacaktır. Bu durum, olağan zamanda olağanüstü hal kökenli mevzuatın idame ettirilmesi söz konusu olduğunda özellikle böyledir.

Bu zarar ve durumların doğmasını önlemek amacıyla, Anayasa'ya açıkça aykırı olan ve iptali istenen kuralların iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin de durdurulması istenerek Anayasa Mahkemesi'ne dava açılmıştır.

IV. SONUÇ VE İSTEM

22.12.2022 tarihli 7429 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

1) 10. maddesiyle 1/2/2018 Tarihli ve 7075 Sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'a eklenen geçici maddenin 1. fıkrasının; Anayasa'nın 2., 6., 7., 10., 13., 14., 15., 36., 40., 123. ve 128. maddelerine,

2) 10. maddesiyle 1/2/2018 Tarihli ve 7075 Sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'a eklenen geçici maddenin 2. fıkrasının; Anayasa'nın 2., 6., 7., 10., 13., 14., 15., 123. ve 128. maddelerine,

Esas Sayısı : 2023/40
Karar Sayısı : 2025/14

3) 10. maddesiyle 1/2/2018 Tarihli ve 7075 Sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'a eklenen geçici maddenin 3. fıkrasının; Anayasa'nın 2., 7., 13. ve 123. maddelerine,

aykırı olduklarından iptallerine ve uygulanmaları halinde giderilmesi güç ya da olanaksız zarar ve durumlar olacağı için, iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz.”